04/12/2022

Τα έθιμα της Αγίας Βαρβάρας ανά την Ελλάδα

/ Παράδοση

Σύμφωνα με το θρύλο που τυλίγει τις πηγές της πόλης, κατά τους Βυζαντινούς χρόνους υπήρχε στο χώρο όπου βρίσκεται σήμερα η λίμνη ένα εκκλησάκι αφιερωμένο στην Αγία Βαρβάρα.

Οι Τούρκοι, όταν κατέλαβαν την πόλη το 1380, το γκρέμισαν και στη θέση του προσπάθησαν να φτιάξουν ένα τζαμί. Με θαύμα, όμως, της Αγίας Βαρβάρας πλημμύρισε η περιοχή κατά την ημέρα της γιορτής της και το τζαμί δεν ολοκληρώθηκε ποτέ.

Από τότε **η Αγία Βαρβάρα** έγινε η πολιούχος της Δράμας και ακριβώς απέναντι από τη λίμνη με τα θεμέλια, χτίστηκε η καινούρια εκκλησία που αφιερώθηκε στην Αγία που έσωσε το εκκλησάκι της. Έκτοτε, στις 4 Δεκεμβρίου κάθε χρόνο η πόλη της Δράμας τιμά τη μνήμη της πολιούχου της.

Το θρύλο αυτό ακολούθησε το έθιμο με τα καραβάκια, οι εκδοχές του οποίου είναι δύο. Σύμφωνα με την πρώτη, την παραμονή της Αγίας Βαρβάρας μετά τη λιτανεία, ο κόσμος έστελνε στο βυθισμένο εκκλησάκι το κεράκι του για την Αγία πάνω σε ένα σανίδι από ξύλο.

Η δεύτερη εκδοχή βασίζεται στο ότι η Αγία Βαρβάρα εκτός από προστάτιδα του πυροβολικού ήταν και η προστάτιδα των κοριτσιών που τις φύλαγε από τη γλωσσοφαγιά και βοηθούσε τα «τυχερά» του γάμου τους. Έτσι όλα τα ελεύθερα κορίτσια στις 3 Δεκεμβρίου, κατά τη διάρκεια του εσπερινού και μόλις σκοτίνιαζε, άναβαν κεριά στον ανατολικό τοίχο της λίμνης. Κάποιες κοπέλες έβαζαν τα κεράκια τους πάνω σε σανίδες ξύλου και μαζί με μία ευχή τα έστελναν στο βυθισμένο εκκλησάκι της Αγίας Βαρβάρας.

Ήθη και έθιμα της Αγίας Βαρβάρας στη Θράκη

Το έθιμο της Βαρβάρας αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της λαϊκής λατρευτικής παράδοσης της Θράκης. Κάθε φορά που ξημερώνει η 4η Δεκεμβρίου, η μνήμη όλων γυρίζει πίσω σε εκείνα τα κρύα πρωινά που ανοίγαμε τα μάτια μας και μας περίμεναν τα μπολ με την αχνιστή **”Βαρβάρα”** και το σπίτι μοσχοβολούσε σουσάμι και κανέλα.

Το έθιμο της Βαρβάρας όπως είναι γνωστό σε όλους μας ήταν πολύ διαδεδομένο στην περιοχή της Θράκης και στην Ανατολική Μακεδονία. Πρέπει να είναι συνδεδεμένο με την προβολή της θεραπευτικής ιδιότητας της Αγίας στην αρρώστια της ευλογιάς, αλλά και με την παραγωγή του σιταριού, τόσο απαραίτητου για την παρασκευή του πολύτιμου ψωμιού.

Στη Θράκη χρησιμοποιούν εννέα είδη για την παρασκευή της Βαρβάρας. Σιτάρι, αμύγδαλα, καρύδια, ρόδια, σταφίδες, κανέλα, σουσάμι, ταχίνι και φρούτα ψιλοκομμένα, κυρίως μήλα σκληρά. Η ατμόσφαιρα σ’ όλο το χωριό ήταν εορταστική. Το σπίτι έπρεπε οπωσδήποτε να λάμπει από καθαριότητα και να είναι πανέτοιμο να δεχτεί κάθε επισκέπτη. Σ’ ένα μεγάλο πανηγύρι στην καρδιά του Χειμώνα εξελίσσονταν τελικά η γιορτή της Αγίας Βαρβάρας στη Θράκη, με τη Θρακιώτισσα γυναίκα φορώντας την παραδοσιακή θρακιώτικη φορεσιά να πρωτοστατεί στο όλο σκηνικό.

Τσίρι βάρβαρα

Πρόκειται για ένα έθιμο που πραγματοποιείται κάθε χρόνο στις 3 του Δεκέμβρη. Παραμονή της Αγίας Βαρβάρας οι κάτοικοι μαζεύουν προσανάμματα και ξύλα στο

κέντρο της γειτονιάς και στοιβάζουν σε μορφή πυραμίδας, ώστε το βράδυ που θα τα ανάψουν να έχουν τη ψηλότερη φωτιά. Τη στιγμή που ανάβει η φωτιά τους, όλοι μαζί αναφωνούν «τσίρι-τσίρι βάρβαρα» κι αρχίζει το γλέντι.

Ο κόσμος μαζεύεται γύρω από τη φωτιά, πίνοντας, τρώγοντας και χορεύοντας με μουσική, που παίζει τοπικούς σκοπούς με χάλκινα πνευστά, ώσπου να ξημερώσει σε μια ιδιότυπη ολονυκτία. Το έθιμο έχει Ρωμαϊκές καταβολές, που σύμφωνα με αυτές συμβολίζει τη νίκη πάνω στη φωτιά, την ευχή να πάει καλά η χρονιά, την επιθυμία να εξαλειφθούν τα κακά πνεύματα, η χριστιανική εκδοχή όμως θέλει το έθιμο προς τιμήν της Αγίας Βαρβάρας, που σώθηκε όταν αποπειράθηκαν να την κάψουν. Ο Δήμος Αμυνταίου αναβιώνει το έθιμο με το άναμμα της κεντρικής φωτιάς στην οποία συμμετέχουν όλοι οι σύλλογοι του Δήμου προσφέροντας παραδοσιακή φασολάδα, τοπικό κρασί, τσίπουρο και εδέσματα.